

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/892
Toplantı Tarihi/Sayısı : 28.12.2023/40
Karar Numarası : 2023/1160
Başvuran : M. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yaşadığını iddia ettiği mağduriyete ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. İzzet Baysal Eğitim ve Araştırma Hastanesinin ilgili birimi tarafından ayda bir psikolog ile görüşmesine karar verilmesine rağmen bu kararın uygulamaya koyulmadığını,

b. Psikolog ile görüşmemesi nedeniyle 8/6/2022 tarihinde sinir krizi geçirerek koğuştaki camları kırdığını, infaz ve koruma memurlarının koğuşa girerek itfaiye hortumuyla kendisini ıslattığını ve kendisine hakaret ettiğini,

c. Olaydan sonra süngerli odaya alındığını, görevli infaz ve koruma memurundan uyku ilacını istemesi üzerine memurun annesine ve ablasına hakaret etmesi sebebiyle sinirlenerek süngerli odanın muşambasını yırttığını, bunun üzerine infaz ve koruma memurlarının süngerli odaya girerek kendisine şiddet uyguladığını,

ç. 22/6/2022 tarihinde Bolu İnfaz Hâkimliğine savunmasını yaparken kırık bacağını ve yaralarını gösterdiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın Hastaneye sevk ve muayenelerinin sağlanarak ilaçlarının reçete edildiği,

b. 8/6/2022 tarihinde çağrı butonuna basması üzerine odaya gidildiği, odadaki pencere camlarını kıran başvuranın dövmüşmek istediği ve bunun için Kurumun en zayıf anını kolladığını beyan ettiği,

c. Ardından başvuranın koğuşun demir pencere çerçevesini kırarak personelin başına vurması sonucu personelin başında bulunan kaskın ön koruma kısmının kırıldığı, başka bir personelin kollarında ise darp izinin oluştuğu,

ç. Yaralanan infaz ve koruma memurlarının Bolu İzzet Baysal Devlet Hastanesi Acil Polikliniğine

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

gönderildiği, yaşanan olay sebebiyle başvurana hücreye koyma disiplin cezasının verildiği ifade edilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle; mezkûr iddialar yineleyerek muhatap Kuruma ait 8/6/2022-20/6/2022 tarihleri arasındaki kamera görüntülerinin incelenmesi talep edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir." ve sekizinci fıkrasında yer alan "9'uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır." delaleti ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hüküm altına alınmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; ... yönlerinden incelenir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde AİHS'in 15'inci maddesi ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM], *Selmouni/Fransa [BD]*, B. No: 25803/94, 28/7/1999, para. 95. ; *Assenov ve diğerleri/Bulgaristan*, B. No: 24760/94, 28/10/1998, para.93.).

13. Cezaevlerinde kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu cezaevi idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahkûmlar için bir cezaevindeki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Cezaevlerindeki yaşam, mahkûmlara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahkûmlar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa Konseyi, Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi [CPT], Hapsedilme, 1992, para.44.).

14. Başvuranın ayda bir kere psikolog ile görüşmesine ilişkin kararın mevcut olmasına rağmen bulunduğu Bolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun bu kararı uygulamaya koymadığı iddiasına yönelik olarak Muhatap Kurum tarafından gönderilen cevabi yazı ve ekler incelendiğinde; başvuranın farklı tarihlerde İzzet Baysal Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Psikiyatri polikliniğine sevk edilerek psikiyatri uzmanı tarafından muayenesinin yapıldığı ve günlük dozlar halinde ilaçlarının reçete edildiği anlaşılmış, bu sebeple başvuranın açıkça dayanaktan yoksun mezkûr iddiasının kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

15. Başvuranın diğer iddiası ise psikologla görüşmemesi nedeniyle 8/6/2022 tarihinde sinir krizi geçirerek koğuştaki camları kırdığına, bu sebeple görevli memurların itfaiye hortumuyla kendisini ıslattığına ve kendisine hakaret ettiğine, süngerli odaya alındığına, uyku ilacını istemesi üzerine memurun annesine ve ablasına hakaret ettiğine, bu sebeple sinirlenerek süngerli odanın muşambasını yırttığına, bunun üzerine memurların süngerli odaya girerek kendisine şiddet uyguladığına ilişkindir.

16. Kötü muameleye maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini de belirtmek gerekir (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45.). Öte yandan AİHM, iddiaların doğruluğunu araştırıp ortaya koyarken, tarafların kendisine sunduğu ve resen elde ettiği bütün materyallere dayanır ve delilleri takdir eder. Kanıtlama yükümlülüğünün taraflar arasında dağıldığı görülmektedir. Çünkü Mahkeme'nin bir kararında belirttiği gibi, Sözleşme organları önündeki bazı davalarda, "*İddiasını kanıtlamak iddia edene düşer.*" prensibini katı bir şekilde uygulama imkânı yoktur (AİHM, *Orhan v. Türkiye*, B. No: 29296/95, 20/6/2002, para. 266.). Yaşama hakkının ihlali iddiasında olduğu gibi işkence ve kötü muamele iddiaları konusunda da Mahkeme, "*makul şüphesiz bulunmaması*" ya da "*bütün makul kuşkunun ötesinde*" şeklinde bir kanıtlama standardı uygulamaktadır. Ancak Mahkeme, bu kanıtlamaya yeterince sağlam, kesin ve birbirleriyle uyumlu çıkarsamaların ve aynı ölçüde çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasıyla varılabileceğini kabul etmektedir (AİHM, *İrlanda v. Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71,

18/1/1978, para. 161.).

17. Muhatap Kurumdan başvuranın talep ettiği tarihlere ilişkin kamera kayıtları talep edilmiş olmakla birlikte, muhatap tarafından kamera ve güvenlik sistemlerinde, teknik altyapı nedeniyle depolama üniteleri dolduğunda en eski kayıttan başlamak sureti ile üzerine yazdığından dolayı söz konusu tarihe ait görüntülere ulaşılamadığı ifade edilmiştir.

18. Yukarıda açıklanan gerekçelerle, başvuranın mezkûr iddiasının ispatına ilişkin elverişli bir delil bulunmadığı, iddia konusu olaya ilişkin kamera görüntüleri mevcut olmaksızın bir değerlendirme yapılmasının da olanaklı olmadığı, ayrıca başvuranın kötü muamele iddialarının makul kuşku kalmayacak şekilde kanıtlandığı sonucuna varmanın da mümkün olmadığı, bu sebeple başvuranın açıkça dayanaktan yoksun mezkûr iddiasının kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

28/12/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye